

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Holynben hárszoz horéva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétő és
 kaneq utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczna-utca 2.

Aszerkesztőség kizárólag visszadástan
 vagy megőrsésére nem vállalkozik.

Előzetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhos intéseendőék.

Egyes márn ára 8 ftúr.

NAGYVÁRAD, november 9.

A magyar hadseregről.

A vén generális felolvasott programjában Andrassy és Deák hagyatékának nevezte azt a kijelentést, hogy »a vezényleti nyelv nem lehet több mint egy, nem lehet kettő. És ugyanazon ok, mely a magyar törvényhozást arra birta, hogy a közös seregben nem két, hanem csak egy vezényleti nyelvet fogadott el, ugyanazon ok... Magyarország minden lakosát arra fogja birni, hogy több mint egy vezény nyelv a honvédségnél se lehessen.«

Ezt gr. Andrassy Gyula mondta 1868. évi augusztus 7-én és Deák Ferencz soha sem tiltakozott ellene! — mondja a vén generális, tehát ebből nem is következtet mást, minthogy a vezényleti nyelv csak német lehet.

Vagyis, hogy a magyar király a magyar hadsereget csak német szóval vezényelheti.

Ki hallott még ilyen cifra észjárást.

Nyugodtan hivatkozhatunk arra, hogy Deák Ferencz, az 1867. évi 12. t.-cikk alkotója, már 1868-ban, de azután sem szivesen ment a parlamentbe, sőt egy alkalommal, amikor pártjának egyik kiváló tagja így fogadta:

— Tisztelt vezérünk!

Deák Ferencz mogorván válaszolta:

— Az ördög a ti vezéretek!

Dehát nem is tehetett másként az a vezérférfi, aki a kiegyezést keresztülvitte és aki 1861-ben, második felirati javaslatában így nyilatkozik:

»Említi továbbá a felirat a hadsereget és annak közösségét. Kétségtelen az, hogy a magyar hadsereg a többi tartományok seregeivel együtt közösen harcolt a hon és fejedelem ellenségei ellen; de lényeges volt mindig a különbség Magyarország és az örökös tartományok között azokra nézve, mik a katonaságot tárgyazzák. Magyarország az örökös tartományoknak s azok kormányzatának minden befolyása nélkül, önállólag határozta meg a magyar katonaság számát, amint ezt számos törvények, különösen az 1802. évi 2. t.-cz. bizonyítják. Országgyűlésileg határozottatott meg a magyar hadsereg fentartásának módja« stb.

Aki magyar hadsereget magyar nyelv nélkül képzelt, az nem ismeri sem a magyar hadsereg jogi alapját, sem fejlődését, sem törvényeit.

Az 1868. évi 40. t.-cz 1. §-a így szól:
 »A védelmi kötelezettség általános és minden védképes állampolgár által személyesen teljesítendő.«

Ebben tehát ki van mondva az általános hadkötelezettség.

Ugyanezen törvény 2. §-a így szól:

»A fegyveres erőt képezik: a hadsereg, haditengerészet, honvédség és népfelkelés.«

Ebben fel van állítva a magyar hadsereg Erről csakis a magyar törvényhozás intézkedik.

Tehát magyar hadsereg létezik.

Az 1867. évi 12. t.-cz. 11. §-a így szól:

»Ő Felségének a hadügy körébe tartozó alkotmányos fejedelmi jogai folytán mindaz, ami az egész hadseregnek és így a magyar hadseregnek is, mint az összes hadsereg kiegészítő részének, egységes vezérletére »vezényletére és belszervezetére vonatkozik, ő felsége által intézendőnek ismertetik el« harmincznyolcz éven át ő Felsége német nyelvet (nem osztrákot) tartotta fentartani jónak, ez által Magyarország a magyar hadsereg iránti jogait sem a vezérletre, sem a vezényletre, sem a belszervezetere fel nem adta, politikai öngyilkosság nélkül fel nem adhatta, de rábizta ő Felségére, hogy intézkedjék a magyar király a magyar hadsereg felett.

Harmincznyolcz éven át a magyar király nem látta jónak, hogy a magyar hadsereg vezérleti, vezényleti és belszervezeti ügyeit magyarra fordítsa, épen az 1868. évi 40. t.-cikkben kimondott általános hadkötelezettség alapján, a parlamentáris kormányzat főfeltételének alkalmazása mellett jogunk van, nemcsak, de köteleességünk követelni a magyar állam felépítését a dualizmus eszméjének megfelelően.

Hogyha gróf Andrassy Gyula 1868-ban, harminczhét évvel ezelőtt mondott valamit a hadsereg vezérleti, vezényleti és belszervezeti egységéről, ebben a magyar nemzet jogait fel nem adta, törvénynyé nem emelte, hanem mint az alkalmiság politikusa, megnyugtatta ő Felségét, hogy így is lehet, de óvakodott szavait törvénynyé szentesíttetni.

Az 1867. évi 12. t.-cz. 11. §-a tartalmazza azt is, hogy ha a magyar királynak, aki egy személyben osztrák császár is, fenséges agyában az a gondolat érlelődne meg, hogy a monarchia hadseregének vezérleti, vezényleti és belszervezeti nyelvéhez a magyar nyelv

szükséges, a monarchia tulsó felének hadserege köteles azt elfogadni és akkor Ausztria, Cseh és Morvaország, Galliczia és Lodoméria, Dalmácia, Isztria, Karinthia, Krajna, Tirol, Voralberg, Görz és Gradiska, Svájcz, Schlézia és Bukovina mint örökös tartományok határiban összeállított hadsereg köteles elfogadni a magyar nyelvet.

Ohajtják ezt a Lajtán tul?

Mi nem követelünk egyebet, csak azt, ami a törvényben a magyar nemzet, a magyar állam részére törvényileg, királyi szentesítéssel és esküvel megpecsételve van, hogy a magyar hadsereg nyelve magyar legyen.

Harmincznyolcz éven át a német nyelv volt az uralkodó az összes hadseregben, elérkezett az idő, hogy harmincznyolcz évig a magyar állam hivatalos nyelve foglalja el helyét, hogy a szomszéd osztrák testvérek tanulják meg: lábhoz! — vállhoz! — czél! — tűz! — szóval: gyakorolják magukat a magyar nyelvben épen úgy, amint eddig tették azt a magyar fiuk és foglalja el a helyét a magyar intelligencia a hadseregben, ott, ahol ma Beck báró tábornagy áll, és ahol a nyugalomba lépett Reinländer, Waldstätten, Probst, Horteszky állottak, ahová Uxkül Ghyllebrand jutott.

A törvényes alapon álló nemzeti követelés jogos, ezt el nem vitathatja senki, még a vén generális sem, és hogyha a hadsereg vezérleti, vezényleti, belszervezeti nyelvét ő Felsége határozhatja meg, jusson eszébe a vén generálisnak és vele összes osztrákjainak, hogy jöhet idő, amikor a Habsburg-Lotharingiai ház egyik felkent magyar királya úgy fogja magyarítani a törvényt, hogy hü magyarjai meg fognak nyugodni benne.

A II-ik Mátyások nem enyésznek el nyomtalanul a világtörténelemben.

Sinopeus.

Amerikai lap rólunk.

Egyike a legnagyobb amerikai lapoknak a *Memphis News* hosszabb cikkben foglalkozik a magyar válsággal. A cikk címei a következők:

Magyarország reményei.

Régi kötelek elszakítása.

A vértelen norvég mozgalom sikere reményeket keltett a délkeleti birodalomban is.

Késlekedő kibontakozásból egyre több zavar.

LEBOVITS és WEISZ angol divat férfiszabó cég

keztek, a mely raktár dús választékban a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll. Előnyös ruhabérlet-táblázattal a cég szivesen szolgál, a legjobb kiszolgálásról pedig a cég eddigi jó hírneve is kezeskedik. — A m. t. vevőink és a t. közönség további pártfogását tisztelettel kéri

Lebovits és Weisz angol divat férfiszabó cég NAGYVÁRAD, Fő-utca, zárdá-épület. — Városi és vidéki telefon sz. 151.

Néhol Van Még Remény, Hogy Ausztria Békésen Megegyezik Testvérorságával, Bár A Parasztosztályban Zavarok Felentkeznek.

Természetes, hogy a cikk Bécsből kelt. Az eseményeket elég hiven adja elő s a helyzetnek teljesen megfelel az a megjegyzés is, hogy az ellenzék és Fejérváry közt élesebb az ellentét, mint volt valaha.

Érdekes világot vet a külföld gondolkodására, hogy a magyar válságot a Memphis News is úgy tünti fel, mint valami elszakadási kísérletet Ausztriától. Az amerikai újság is erősen hiszi, hogy Norvégia példája igen csábító befolyást gyakorolt Magyarországra.

Ugy látszik, kívülről tekintve, olyannak látják a magyar-osztrák házasságot, a melyen csak a — válóper segít.

Megsemmisített határozat.

A belügyminiszter újból megsemmisítette az esztergomi törvényhatóság határozatát, melyel az ön kényszerű adófizetés elfogadását és a katonai szolgálatba való lépést megtagadta.

A Zeisig-pör vádirata.

Megirtuk már tegnap, hogy a hirhedt berlini röpirat ügyében elkészült a vádirat. Ma már kézbesítették is a pör terheltjeinek, illetőleg a védőknek. A királyi ügyészség — mint előre jeleztük — *felségsértésre való felhívással* (btk. 127. §. 1. és 3. pontja és 134. §.) és *királysértéssel* (btkv. 140. §.) vádolja a »Die ungarische Krise und die Hohenzollern« című broszúra miatt Zigány Arpádot, Baneth Sándort és Dénes Józsefet mint társszerzőket, kik közül az első vizsgálati fogságban ül.

Czárán István táblai bíró ma délelőtt közölve a vádiratot valamennyi védővel, ezek kijelentették, hogy kifogásokat nem adnak be csak azért, hogy az esküdtszéki tárgyalás mielőbb megtartható legyen. A tárgyalást, melyen a vádat dr Magyar István királyi ügyész és a védelmet dr Bakonyi Samu, (Zigány,) dr Bródy Ernő (Baneth) és dr Fried Vilmos (Dénes) ügyvédek fogják ellátni — értesülésünk szerint *é hó 24-ére és 25-ére* tűzik ki, mert a sok tanu miatt két napra lesz szükség.

A vádirat — mely tanuként báró Bánffy Dezsőt is kihallgatni kéri — a rendelkezés rész után hosszan czitál a röpiratból, közölve annak inkriminált részeit s aztán így folytatja:

A vád tekintetében a fő tárgyalásra illetékesnek a budapesti kir. büntetőtörvényszéknek esküdtszéki bíróságát jelölöm meg.

A Zigány Arpád terhelt ellen elrendelt vizsgálati fogság továbbra is fentartandó.

Indokok:

A vizsgálati megállapított adatok szerint Berlinben, Wertheim Jenő nyomdájában 1905. évi augusztus hó közepe táján egy röpirat készült és került forgalomba. Ennek szerzője gyanánt Prof. Julius v. Zeisig van megnevezve. Bebizonyult, hogy álnév. A röpirat egész tartalma, de főleg egyes részei egyenes felhívást tartalmaznak arra, hogy az európai nagyhatalmak az osztrák-magyar monarchia felosztását sietessék, illetőleg azt erőszakkal keresztül is vigyék. Ausztria-Magyarországot Lengyelország módjára felosztják. II. Vilmos császár Magyarország trónjára Hohenzollernt ültessen. Az egyenes felhívás tehát arra van intézve, hogy Magyarországon a *trónöröklés törvényes rendje* és az Ausztriával fennálló törvényes kapcsolat erőszakkal megváltoztassék,

továbbá, hogy a monarchia két államának területe erőszakkal elszakítsassék és idegen uralom alá jusson.

A röpirat e részei a *felségsértés* elkövetésére irányuló és a btk. 134. §-ába ütköző egyenes felhívás büntetést állapítják meg. A röpirat ezenfelül a *király személyét sértő részeket* és kitételeket tartalmaz. A röpiratban ennélfogva a király megsértésének vétsége is elkövetett, ezekért mint társszerzők Zigány Arpád, Baneth Sándor és Dénes József felelősek, mert a vizsgálat összeredménye szerint a röpirat e három terheltnek közös szellemi terméke. A vizsgálat adatai szerint ugyanis kétségtelen, hogy a röpirat magyar szövegét Zigány Arpád írta. Ezt ő kifejezetten és nyíltan be nem ismeri. Azzal védekezik, hogy a röpirat csak egy csonkított része egy tanulmánynak.

Vitathatatlan ugyan, hogy ez a védekezés is beismerés, de ettől el is tekintve, Baneth Sándor és Dénes József terhelték, valamint Wirtschaffter Henrik, Wittenberg Lajos, Szemenyei Kornél és Fekete József tanuknak vallomásai, mégül Zigány Arpád terheltnek sajtóközli levelei együttvéve különben is már kétségtelenné teszik, hogy a röpirat magyar kézírata Zigány Arpád műve.

Ezt a magyar kéziratot a vizsgálat egyéb adataival is támogatott saját beismerése szerint Baneth Sándor akkori berlini lakos fordította német nyelvre és adta nyomdába. Végül a vizsgálat eredménye bizonyítja azt is, hogy a röpirat elkészítésében, létrehozásában és nyilvánossághozzásában Dénes József terhelt is részt vett. Ez a terhelt ugyanis tudott a röpirat készüléséről alapos beavatottságának következménye volt, hogy a röpiratnak német nyelvre való fordítását is magára vállalta és ezt a munkát meg is kezdte, amennyiben a röpirat első részeit lefordította. Az a védekezés, hogy a röpiratnak csak az első négy bekezdését kapta magyar kéziratban kézhez, egyéb részeit nem ismerte, a vizsgálat összeredménye szerint is lehetetlen, de kizárja azt a terhelt intelligenciája és Zigány Arpáddal való szoros viszonya. Dénes Józsefnél ki van zárva, hogy vaktában, czimnélküli dolgokat fordítson. Zigány Arpádnál ki van zárva, hogy magukban véve érthetetlen fogalmazványrészeket fordítasson egyik legjobb bizalmasával.

Dénes József tehát előzőleg ismerte a bűncselekményeket magában foglaló röpirat tartalmát és azt magáévá téve, az inkriminált részek tendenciáját beosztva, keresett és talált Baneth Sándorban fordítót, aki a röpiratot német nyelvre lefordította.

De Dénes József közreműködése még itt nem merül ki, aki a magáévá tett létrehozása körül tovább is jelentékeny működést fejt ki, amennyiben Baneth Sándornak pénzt ő adott és Berlinbe utazásával személyes érintkezés útján arra törekedett, hogy a bajból úgy ő, mint Baneth Sándor menekülhessen, holott ha az ő közreműködése csak oly jelentéktelen, részben öntudatlan lenne, ahogy ő feltünteti, akkor neki sem ijedelemre, sem utazásra, sem erejét meghaladó költsékezésre, pénzáldozatra oka nem volt. Tény tehát, hogy a röpirat Zigány, Baneth és Dénes közös szellemi munkájának eredménye, amelyért hármuknak mint közös szerzőknek kell felelőniök. A vádemelés tehát a terhelték ellen indokolt.

Az illetékességre nézve az életbeléptetési törvény 15 szakasza irányadó.

Geguss s. k.

főügyészhelyettes,
a bpesti kir. ügyészség vezetője.

Tanuk lesznek a tárgyaláson: Weisz Julián, Lakatos László, Fekete József, báró Bánffy Dezső, dr Agai Béla, Schwartz Félix, Dési Ferencz, dr Légrády Imre, Kabos Ede, dr Bródy Samu, Schmittély József, Freund József, Tolnay Arnold, Ság Manó, Tarján Vilmos, Weisz Fülöp, Marton István, dr Gyöngyösi József, Wirtschaffter Henrik, Wittenberg Lajos, dr Lederer Sándor, Lamberger József, dr Halmay Elemér, Margittay Zoltán, Stern Fülöp, dr Lantos Emil, Gerhardt Ottó, dr Ludvig Rezső, Szemenyei Kornél, Liptai Aladár, Polnauer Sándor és Putzinger János.

Városi közgyűlés.

— Első nap. —

Sokkal kevesebb zajjal és izgatottsággal ért véget Nagyvárad város törvényhatósági közgyűlésének első napja, mint ahogy gondoltuk. Pedig kijutott bőven a politikából.

A tárgyalás menete higgadt, szenvedélytől ment volt. Szint vallott a régi szabadelvűpárt, hogy nincs bizalommal a kormány iránt. De Friedländer Samu annál rendületlenebb hive Fejérváry és társainak. Ő valósággal a kompromittált haladó-párt Nagyvárad törvényhatóságában: elnök, tag, minden egy személyben.

Érdekes jelenség volt, hogy az egyik politikai kérdésben Hlatky Endre is az ellenzékkel szavazott, mikor arról volt szó, hogy fentartja-e Nagyvárad város a juliusi bizalmatlansági határozatot. Ki hitte volna ezt ezelőtt egy évvel!

A választások elég élénkség mellett folytak le. A II-od aljegyzői állásra *Juricskay* nagy többséggel lett megválasztva. Annál nagyobb feltűnést keltett, hogy *Pásztor* Bertalan fogalmazó a III ad aljegyző állásra sem lett megválasztva, hanem külső ember: dr *Cseresnyés* Béla lett megválasztva. Ezzel nem lett beigazolva a fokozatos előléptetés felé törekvés.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Bordé Ferencz főjegyző elnökölt.

Jelenvoltak:

Dr Bozóky Alajos, Bozóky Béla, dr Döry Ferencz, Fröhlich János, Hlatky Endre, dr Hoványi Géza, Mezey Mihály, dr Molnár Imre Nozák Rezső, Papp Miklós, dr Pásztor Sándor, Sipos Orbáni Stark Gyula, dr Stokker József, Szokoly Tamás, dr Várady Zsigmond, dr Adorján Emil, dr Altmann Jakab, Balogh Döme, Beczkay Lajos, dr Berkovits Ferencz, Bertsey György, Czeglédy Jeremiás, Fényes Manó, Déry János, dr Halász Lajos, dr Keeskeméti Lipót, Mihelji Adolf, Milibák József, dr Radó Ignác, Schvartz Izidor, Schütz Albert, Sulyok István, Stern Herman, Széles Lajos, dr Vucskics Gyula, Veisz Károly, Feldmann Izidor, dr Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, Heller Ede, Löwenstein Zsigmond, Moskovits Miksa, Reismann Mór, Schvartz Antal, dr Tóth Ferencz, Ullmann Sándor, dr Veisz Márton, Ifj. Berger Sámuel, Bartsch Sándor, Benedek Dávid, Deutsch K. J., Farkas Izidor, Fűchsl Mór, Fleischacker Gyula, dr Gyémánt Jenő, Harmathy Károly, Huzella Gyula, Ince Lipót, Ince Lajos, dr Kazay Kálmán, ifj. Kohn Sámuel, Kiss Ede, dr Kurländer Ede, Kugler Albert, Kiss Károly, dr Mihelji Lajos, Mihelji Pál, Miskolczy Barnabás, Molnár Lajos, dr Moskovits József, dr Moskovits Miklós, Moskovits Farkas, Munk Jakab, Müller Salamon, Nyiri György, Papp György, Plesz Aron, Poynár János, Rendes Vilmos, Rádl Ödön, Sebestyén Lajos, dr Sonnenteld Zsigmond, Stern Miklós, dr Schweiger Ede, Ternyei Antal, Veiszlovits Adolf, Veiszlovits Lajos, dr Istvánffy István, Juricskay Barna, Gerő Armin, Komlóssy József, Darvassy Lajos, Lukács Ödön, Dus László, Tóth Márton, dr Gram Károly, Sztarill János, Szánthó Lajos, dr Baróthy Akos, Kőszeghy József, Ragány János, Markovits Sámuel, Szűcs Géza, Papolczy Ferencz, Jablonszky Emil, Lakos Lajos.

A gyűlés megnyitása után dr *Istvánffy* István aljegyző felolvasta a polgármester-helyettes

havi jelentését,

amelynek érdekesebb adatait már közöltük. Felemlíti a jelentés, hogy a jövő évi költségvetés már össze van állítva s a deczemberi közgyűlés elé kerül. Megemlékezik továbbá a városban előfordult tifusz esetekről. A hatósági orvosok mindent megtettek a betegség terjedésének megállítására s így külön intézkedésre szükség nincs.

Felszólalások.

A havi jelentés kapcsán felszólalt dr *Halász* Lajos s kifogásolta, hogy a költségve-

tést ily későre állították össze. Több gondot fordítanak a szabályrendelet megtartására. Kifogásolja továbbá, hogy a megüresedett bizottsági tag helyekre megejtendő választás ügyében még nem intézkedett a tanács, pedig itt az év vége.

Balogh Döme úgy látja, hogy fontos dolgokat hagynak ki a polgármesteri jelentésből. Kiutaltak 124 koronát jogtalanul s erről hallgatnak. Továbbá a fő-utcai aszfaltozás ügyében kér felvilágosítást, nehogy a város károsodjék.

Bordé Ferencz elnök válaszolt a felszólalásokra. A költségvetés azért később most, mert csak szeptember állapotokból készült, a mely szerint a költségvetést össze kell állítani. Esetleg rendkívüli közgyűlésben tárgyalhatják a jövő évi költségvetést. A városatyá választásról még nem intézkedhetek, mert a virilisek névjegyzéke felebbezés alatt van. Deczemberben megtarthaják még a választásokat. Balogh Dömének a múlt hónapban a marhavásártéri helypénzek ügyében hozzáintézett interpellációjára most azt válaszolja, hogy a szabályrendelet éppen a sátorhelypénzek szempontjából most van átdolgozás alatt.

A polgármesteri jelentést az adott választásokkal együtt tudomásul vették.

Az aljegyző választások.

A megüresedett II-od aljegyző állás betöltésére kerül a sor.

Bordé Ferencz elnök felsorolja, hogy a főispán kiket jelölt a kijelölő választmányba. Az egy hiányzó tag helyett dr. Hoványi Gézá ajánlja.

Közbeszólások: A főispán lemondott!

Halász Lajos akart ezután szólani, de Bordé elnök nem akarta meg engedni, a közgyűlés azonban elismerte, hogy joga van szólani. Azt a kérdést vetette fel Halász, hogy van-e főispán, vagy nincs? Hol a főispán? A főispán nem akar mint ilyen bejönni a közgyűlésre, mert nem osztja a jelenlegi kormány politikáját. Különben nincs ellene, hogy Hoványi Géza legyen a kijelölő választmányban.

Dr. Adorján Emil a parlamenti szokásra hivatkozva, azt kívánja, hogy a kijelölő választmányba ellenzéki tagot is vegyenek be a jövőben.

Szokoly Tamás törvénytelennek tartja, hogy a lemondott főispán nevében valami történjék a közgyűlésen. A főjegyző mint elnök, a saját nevében intézkedjék s ne bujjék a főispán hátmögé.

Ezután a kijelölő választmány visszavonult tanácskozáásra.

A megüresedett II-od aljegyzői állásra kijelöltettek: *Furicskay* Barna, *Pásztor* Bertalan és dr. *Ujfalussy* Sándor.

A szavazás megejtettvén, beadatott 108 szavazatot. Ebből kapott

<i>Furicskay</i> Barna	69,
<i>Pásztor</i> Bertalan	37,
<i>Ujfalussy</i> Sándor	2

szavazatot s így *Furicskay* Barna választatott meg II-od aljegyzővé.

Az ekként megüresedett III-ad aljegyzői állást szintén ez alkalommal töltötték be.

Az állásra kijelöltettek: *Pásztor* Bertalan, *Szolcsányi* Béla, dr. *Ujfalussy* Sándor, dr. *Cseresnyés* Béla és *Dayka* Endre.

Beadatott összesen 107 szavazatot s ebből kapott:

<i>Cseresnyés</i> Béla	49,
<i>Pásztor</i> Bertalan	41,
<i>Szolcsányi</i> Béla	12,
<i>Dayka</i> Endre	4

és egy lap üres volt. Tehát III-ad aljegyzővé *Cseresnyés* Béla választatott meg.

*

Tudomásul vették a kereskedelmi miniszter leiratát a fogadó, vendéglő, kávéház és kávéház ipar gyakorlása tárgyában alkotott szabályrendelet jóváhagyása iránt.

A kormány beköszöntője.

Dr. *Istvánffy* István aljegyző felolvasta b. *Fejérváry* Géza miniszterelnök leiratát, melyben a kormány kinevezését tudatja. A feliratot gúnyos megjegyzésekkel kísérték.

Dr. *Adorján* Emil rámutat és felolvassa a törvényhatóság júliusi határozatát, amikor bizalmatlanságot szavazott a kormányra s azt alkotmányellenesnek jelentette ki. Akkor előzetes tárgyalások után jött létre ez a határozat. Most is ez a kormány van s az akkori viszonyok hatványozott mérvben fennállanak. Miért nem kereste most is a tanács az egyöntetű megállapodást. Csak következetes lesz a közgyűlés önmagához, ha a júliusi határozatot fenntartja s bizalmatlanságot szavaz a kormányra.

Dr. *Friedländer* Samu ellenkező nézetet van. Juliusban nem volt a kormányra programja, de most van. (Zaj.) Az általános szavazati jog. (Zajos ellenzés.) A kormány a nemzetre apellál. Ez a legalkotmányosabb kormánynyilatkozat. Személyesen is bizalommal viseltetik a kormány iránt, mégis elfogadja, hogy egyszerűen vegyék tudomásul a leiratot. (Zaj.)

Dr. *Stocker* József elfogadja az *Adorján* által mondottakat s czáfolja *Friedländer*-t. A helyzet még rosszabb, mint Juliusban volt, mert ez a kormány az önálló vámtérületet is csak úgy akarja megoldani, ha Ausztria is akarja. Ez pedig a 67-iki törvényekkel is ellenkezik. A következetesség és alkotmányosság iránti kötelesség is azt követeli, hogy a júliusi határozatot fenntartsák. A mai kormány csak 4 képviselőre támaszkodik. Ha azt mondaná a kormány programjában, hogy felosztatja az országgyűlést, akkor tudomásul venné a leiratot, de tudja, hogy a képviselőházat elnapolásokkal akarja megtörni. A legkevesebb, amit tenni kell, hogy a júliusi határozatot fenntartsák.

Dr. *Hoványi* Géza kijelenti, hogy nem viseltetik bizalommal a kormány iránt. (Éljenzés.) De mivel a kormány nem kér bizalmat, a leiratot egyszerűen tudomásul veszi.

Dr. *Halász* Lajos ha nem viseltetik bizalommal a kormány iránt, ennek kifejezést is ad és a kormány tudomására hozza. Maradjunk konzekvensek a júliusi határozathoz.

Dr. *Várady* Zsigmond egyetértünk a dolgot érdemére.

Adorján Emil rámutat *Lányi* rendeleteire, hogy ügyészek vigyázzanak a közgyűléseken, továbbá a főispánok beiktatása tárgyában kiadott rendeletet adott ki, amelyek az arczunkba kergetik a vért. Az ellenzések nem lesznek a jegyzőkönyvben, csak az lesz, hogy tudomásul vették ennek a kormányra a leiratát. Ezért is fejezze ki a közgyűlés bizalmatlanságát.

Dr. *Hoványi* Géza előbbi szavait magyarázza. Alkotmányos érzülete parancsolja, hogy amidőn ő Felsége által történt kinevezést tudatja a kormányra, azt tudomásul vegye, s nem bírálja. Annál inkább, mert nem is kér támogatást. Ha bizalmat kérne, az ő is megadná.

Ezután névszerinti szavazással a leiratot tudomásul vették.

A belügyminiszter beköszöntője.

Ezután *Kristóffy* József belügyminiszter leiratát olvasták fel, amelyben kinevezését tudatja.

A tanács javasolja, hogy a leiratot vegyék tudomásul.

Dr. *Halász* Lajos minden bővebb hozzászólás nélkül indítványt tesz, hogy a közgyűlés a júliusi határozatot tartsa fenn.

Dr. *Várady* Zsigmond kijelenti, hogy az ő oldalán senki sincsen, aki a tanács javaslatával a júliusi határozatot hatálytalanná akarná tenni. Egyszerű tudomásul vétel nem bizalmnyitványítás. Feliratozni azonban nem akar, de fenntartja a júliusi határozatot.

Dr. *Stocker* József aki nem fejezi ki a bizalmatlanságot, az bizalmat szavaz. Indítványozza; mondja ki a közgyűlés, hogy a júliusi határozatot fenntartja s ezzel a módosítással fogadja el a tanács javaslatát.

Ezután a többség azzal fogadta el a ta-

nács javaslatát, hogy a júliusi bizalmatlansági határozatot fenntartja.

Hlatky Endre szintén e mellett szavazott, amiért zajosan megéljenezték.

A politika harmadszor.

Ezután ismét egy miniszteri leirat, vagyis inkább rendelet következett a miniszterelnöktől, az önkéntesen fizetendő állami adók beszedésére, a katonai szolgálatra önként jelentkezők részére a belépő jegyek kiszolgáltatása s a katonai behívók kézbesítése tárgyában.

A tanács a következő javaslatot terjesztette a közgyűlés elé:

Nagyvárad törvényhatósági bizottsága hazafiúi fájdalommal látja, hogy az országra nehezedő válságnak bölcs előrelátással és aggodalommal várható megoldása helyett az ellentétek mindjobban kiélesednek, úgy hogy ma már az ország törvényes rendje is veszedelemben van.

Ezen válságos viszonyok között Nagyvárad város törvényhatósága feladatának s kötelességének tartja, hogy az ország szentesített törvényeit szigorúan betartsa s tisztviselői által is betartassa, ennél fogva midőn a m. kir. miniszterelnök által 1905 évi október hó 23-án 4571 sz. a. kibocsátott rendeletét, mely szerint az önként befizetni szándékoló állami adók elfogadása s az állam pénztárba leendő beszállítása valamint a katonai szolgálatra önként jelentkezők részére belépési bizonyítvány kiállítása és a véderő bármely tagjának behívása körüli törvényes közreműködés és eljárás teljesítése rendeltetett el, amennyiben azt az 1886 évi XXI. t. cz. 20 §-ába ütközönek nem tartja tudomásul veszi s *végrehajtás* végett a tanácsnak kiadja.

Szokoly Tamás a júliusi határozat fenntartását kéri a tanács javaslatával szemben. A kormány semmi rendeletét nem hajtja végre. A helyzet most rosszabb. Indítványozza, hogy a leiratot a júliusi határozat fenntartásával vegyék tudomásul.

Bordé Ferencz a júliusi határozatban nincs szó az adókról és katonai belépőkről.

Szokoly Tamás ha nincs benne, akkor ő indítványozza a rendelet teljesítésének megtagadását.

Mihelyi Adolf: *Szokoly* indítványát az ország érdekéből ellenzi. Az adót nem a miniszternek fizetik. Elfogadja a tanács javaslatát.

Moskovits Farkas így beszél az okos ember!

Dr. *Adorján* Emil ismerteti a júliusi határozatot. Abban nincs megtiltva az önkéntes adók elfogadása, a belépők kiállítása, csak a véderő tagjainak behívását tagadta meg a júliusi közgyűlés. Ezért a júliusi határozat fenntartásával fogadják el a tanács javaslatát.

A közgyűlés így határozott.

A honvédelmi miniszter vádala helyezése.

Abauj-Tornamegye feliratot intézett Bihar Ferencz honvédelmi miniszter vádala helyezése tárgyában s ezt pártolás végett megküldte. A tanács javasolta, hogy térjenek napirendre az átirat felett.

Szokoly Tamás az átirat pártolását indítványozta, de a többség napirendre tért felette.

*

A belügyminiszter nem hagyta jóvá a nyilvános mulatságok és előadások tartása tárgyában alkotott szabályrendelet olyan módosítását, hogy a szini szezon alatt orfeum előadások tartása engedélyeztessék.

A többség elhatározta, hogy e tekintetben felirati jogával él.

500.000 korona kölcsön.

A tanács előterjesztette, hogy a villanytelep kibővítésére, a velencei iskola építésére és az állandó kö-ösköpart kiépítésére megszavazott 500.000 korona kölcsönt 65 évi törlesztés mellett a Pesti I. hazai takarékpénztárnál vegye fel a város.

Hosszabb vita után a többség akként határozott, hogy a mostani kedvezőtlen pénzügyi viszonyokra tekintettel, a szükséghez ké-

pest folyószámla kölcsönt vegyen fel a város, 6 százalékos maximális kamatláb megállapításával, azon pénzügyintézetől, amely a legelőnyösebb ajánlatot teszi.

Interpellációk.

Közel fél 7 óra volt már, mikor az interpellációkra került a sor.

Dr. Dóri Ferencz rámutat, hogy még a nyár elején elhatározták a vízmű üzemének villamos erőre való átvitelét. A pályázatok is régen beérkeztek és azóta halogatják a kérdést.

Bordé Ferencz elnök: Azért késik a dolog, mert újabb adatokat kellett beszerezni a pályázóktól.

A választ nem vették tudomásul s kitértek tárgyalásra a jövő havi gyűlésre.

Czeplédy Jeremiás a sertésvásártér állapotát festi. Csupa sár és pocsoló. Rendeztesse és töltesse fel a város. Van igája elég.

Komlóssy József a költségvetés keretében nincs rá fedezet. Szavazzák meg az összeget s akkor fel lesz töltve.

Egyenlő szavazat mellett az elnök döntésével a választ tudomásul vették.

Ezzel a gyűlés első napja véget ért. A hátralevő ügyeket ma tárgyalják.

NAPRÓL-NAPRA.

Magyar katolikus alkoholelles mozgalom.

A Magyarországi Katolikus Egyesületek Országos Szövetsége alapszabályaiban is gyökerező kötelességének tartja az alkoholizmus ellen erejéhez mérten küzdeni. Mint a katolikus társadalmi mozgalmak vezetője, teljes tudatában van annak, hogy az emberiség minden irányú fejlődésének, de különösen a keresztény erkölcs alapján álló lelki életnek elsőrendű akadálya a fertőzőesszerűleg terjedő alkoholizmus.

A mozgalom eredete 1840-ig nyúlik vissza, mikor Matheus, dominikanus atya másfélmillió teotalistát (önmegtartóztató) gyűjt a mértékletesség társulatába Irland és vidéke népeiből. A később társadalompolitikai okokból visszaesett mozgalmat Londonban látjuk feltámadni, hol 1874-ben a westminsteri érsek alapítja meg a szentkereszt ligáját, mely teljes önmegtartóztatást kíván.

1885-ben Manning bíboros emeli fel hatalmas szavát az alkohol ellen, melylyel több bölcs hatósági intézkedést és különféle szigorú mértékletességi egyesület létesítését segíti elő nemcsak hazájában, de más nemzetek között is.

Az egyháziakkal versenyre kelnek a világiak, sőt erősen vitatják, hogy a mozgalomban az Egyházat megelőzték, s a Bostonban megalakult (1826) Amerikai mértékletesség Egyesületre hivatkoznak, mely tíz évi fennállása alatt 4000 szeszgyár és 8000 pálinkakereskedés üzemét szüntette be. Skandinávia hasonló eredményekre jutott, s ma lakosainak hat százaléka teljesen abstinens. Az 1840 körül alakult német egyesületek szintén visszafelődtek, s csak 1883-ban kezd javulás mutatkozni. A szervezkedés liberális oldalról Good Templar név alatt a szakadkőmives páholyrendszerben mozog és mint az utóbbi időben gyakorta tartott nemzetközi alkoholelles kongresszusok tanuskodnak, szellemben is szívesen vallják a racionalista-liberális elveket. Ezekkel ellentétben a katolikus mozgalom kerete a «Kereszt-szövetség», melyet az abstinens papok társulata egészít ki. Az 1903 augusztus 26-án

Kölnben tartott 50-dik kath. nagygyűlésen a nem sokkal előbb megalakult «Nemzetközi katolikus alkoholelles egyesület» elnöksége az összes katolikus főpásztorokat megkeresi, hogy egyházmegyénként felügyelőket nevezzenek meg, kik a megye ily irányú mozgalmait kezdeményeznék és irányítanák. Együttal felhívja a figyelmet az 1905. évben Budapesten megtartott nemzetközi X. alkoholelles kongresszusra is.

Hazánkban ily irányú katolikus mozgalom eddig ugyszólván nem létezett. A legelső alapkőnek mondhatnánk az 1900-ban megtartott kath. nagygyűlés szociális szakosztályában elgondolt határozati javaslatot, mely hat pontban sürgeti az Egyház és egyháziak mozgalmát az alkohol ellen, különösen a megfelelő propaganda-iratok terjesztését és a mértékletességi associatiók alakítását. Ezen határozati javaslat végrehajtása gyanánt az Országos Katolikus Szövetség «Mértékletesség» cím alatt indított is meg egy lapmellékletet, a társulatok alakítása azonban később különféle okokból.

Nagyobb mozdulat az 1905. szeptember 11—16-án Budapesten megtartott X. nemzetközi alkoholelles kongresszuson történt, melyen a katolikusok három ülésel vettek részt. Az első és másodikat Fischer-Colbrie Agost kassai segédpüspök, a harmadikat dr. Zlinszky János, a Katolikus Szövetség alelnöke vezette. Összesen tizenhat beszéd tartotta fel azt az erkölcsi és anyagi rombolást, melyet az alkohol testben és lélekben, egyedben és társadalomban végez és különösen az első szervezeti ülés adja meg a jövőben követendő harc irányát.

A szervezeti ülés eredmény nélkül nem maradt. A megállapított pontok, melyeknek előreláthatólag meg lesz a hatása, a következők:

A szövetség

- Hódolattal felkéri az egyházmegyék főpásztorait, hogy azon kiküldötteket, kik az idei kongresszuson megyéiket képviselték, vagy esetleg mást a további szervezéssel, mint egyházi felügyelőket megbizni kegyeskedjenek.
- szövetség meggyőződésén arról, hogy a mértékletességi társulatok forgalmi közt legeredményesebb a tisztán vallási alapon nyugvó mértékletességi társulat, mely a lelkipásztor erkölcsi és buzgalmi eszközeinek felhasználását lehetővé teszi, a *Keresztény Mértékletesség Társulatának* tagsági könyvecskéjét (ára 4 fillér) közrebocsátja annál is inkább, mert az abban foglalt elméletek és imák a társulat megalakításában is segédül szolgálhatnak.
- Helyesen látja, ha a megyei felügyelő egy vagy két buzgó társát véve maga mellé, más-más községben vállalkozik arra, hogy egy vagy inkább több napi ájtatosság keretében a társulatot megalakítsa. Erre a főpásztor engedélyét egyszer és mindenkorra, a helyi lelkipásztor engedelmét pedig esetről-esetre kikéri, — illetőleg annak hathatós segítségére siet.
- A megyei felügyelő összegyűjti évenként a felügyelete alatt álló társulatok kimutatásait s azt a Katolikus Szövetségnek megküldi. Az országos kimutatás buzdításul fog szolgálni a további tevékenységre.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

November 11. Vay Péter gróf előadása a főgimnáziumban este 6 órákor.

November 12., 14., 19., 21., 26., 28. Előadás a Katolikus Legényegyletben.

November 12. A jogakadémia ifjuságának matinéja

* **A Szt. István bazilika felszentelése.** Csendben, ünnepek nélkül szenteltfel tegnap dr. Kohl Medárd püspök a lipót-városi bazilikát. Az udvari papság asszisztálásával kilencz órákor a szokásos ceremóniák között először a főoltárt, majd a templom belsejét és a külsejét szentelte be a püspök. Ezután csendes misét olvasott. A szertartások délig tartottak, a templom három mellékoltárát szombaton adják át rendeltetésüknek. Az első nagy istentisztelet 19-én, Erzsébet napján lesz.

* A csillagvárosi gyógyszerár ügye.

A belügyminisztérium tegnap leiratot intézett a város tanácsához, melyben Hankovits Ferencz gyógyszerár tulajdonosnak fölterjesztett kérelmére a peczeszöllői gyógyszerár áthelyezésének, illetve a város területén engedélyezett X. gyógyszerár felállításának végső határidejét 1906. szeptember hó 26-ában állapította meg.

* **A városház toronyórájának kezelése.** A városház toronyórájának kezelése, felhúzása, gondozása és karban tartása céljából f. évi november hó 30-ik napján délelőtt 10 órákor a városház bizottsági termében nyilvános árlejtést fogok tartani. Ajánlatot szóval vagy írásban évenkénti átalány összeg felajánlása mellett lehet tenni. Felkérem azon nagyváradi szakiparosokat, kik a jelzett óra kezelését gondozását, karbantartását elvállalni hajlandók: hogy a jelzett időben ajánlataik megtétele végett fent jelzett helyen és időben megjelenni sziveskedjenek Nagyvárad 1905 november hó 8-án Komlóssy József gazdasági tanácsnok.

* **Amerikai testvéreink.** Kit ne érdekelne magyar testvéreink sorsa, akik a messze idegenbe vándoroltak s ott eszik a hontalanság keserű kenyérét? Évente ezren és ezren vesznek kezükbe vándorbotot s hagyják el ezt a hazát, mely bölcsőjük volt, de sirjuk nem lesz. Messze elszakadt véreink sorsáról csak néha hallunk valamit, akkor is ritkán jót. Vay Péter gróf apostoli protonotárius fölkereste az amerikai magyarokat a hit vigaszával. Bejárta telepeket, megismerte gondolkozásukat, lelki világukat. Szombaton Vay Nagyváradon fog előadást tartani, a Katolikus Kör első estélyén. Minthogy Vay gróf ez előadás jövedelmét is egy általa alapítandó kórei árvaház javára kívánja fordítani, az estélyt belépti jegy mellett fogják megtartani a főgimnázium dísztermében. I—III. sorbeli ülőhely 3 korona, IV—VIII. sor 2 korona, a többi ülőhely 1 korona, állóhely 60 fillér. Az előadást vetített képek fogják élníteni.

* **A holtkéz.** A vallásközpontosságügyi miniszter köszönetét nyilvánította Samassa József dr. egri érseknek, aki a magyi római katolikus iskola fölépítési költségeire 1000 koronát adományozott.

* **Szent István lovas-szobra.** A budavári halászbástyán tegnap állították fel Szent István király bronz lovasszobrát. A hatalmas ércöntvény elhelyezése minden baj nélkül történt meg. A stilizált lovon fejedelmi ornátusban ülő király alakja nagyszerűen hat a remek kivitelű faragott kőtalapzaton és pompásan illik bele a Mátyástemplomot övező művészi építménybe. Az ércszobrot télire faburkolat alá helyezik és a tél folyamán végzik el rajta az összeillesztési és csiszolási munkákat. A leleplezés a jövő évben lesz országos ünnep keretében.

* **Végrehajtás szuronyok mellett.** Tegnapi számunkban megemlékeztünk a drágcsékei lázadásról. Mint tudósítónk jelenti, tegnap beiratási díjak lefizetését megtagadó Paskutz Vaszinál megjelent Erdős végrehajtó két csendőr kíséretében, hogy a végrehajtást eszközölje. Paskutz a hatóság embereit nem akarta bebocsátani, sőt az egyik csendőrt meg is támadta, mire a megtámadott kénytelen volt szuronyát használni és Paskutzot önvédelemből megölni. Az esetről jelentést tettek a csendőrségi szárnyparancsnokságnak és a magyarcsékei járásbírósnak. Paskutz sebe nem életveszélyes.

* **Gyógyszertár a Szent László és Félix-fürdőkben.** Hankovits Ferencz pecseztőlősi gyógyszerész kérelmet adott be Biharvármegye törvényhatóságához, melyben előadja, hogy rövid időn belül gyógyszertárát Pecseztőlősről Nagyváradra teszi át, mi által a fürdők is gyógyszertár nélkül maradnak, e miatt arra kéri a törvényhatóságot, hogy engedje meg neki egy fiók gyógyszertár felállítását. A kérelmet dr Takács Menyhért járszóiprépost pártoló véleményével ellátva nyújtotta be Hankovits a törvényhatóságához.

* **A nyilvános illemhelyek tisztántartása.** A város által felállított három új illemhely kezelése és tisztántartása céljából három kezelőnk alkalmazása válna szükségessé, felhívom azokat, kik ezen alkalmaztatást elvállalni óhajtják, hogy a rendelkezésükre álló okmányok bemutatása mellett f. évi november hó 11-ik napjának délután 4 órájáig hivatalos helyiségben jelentkezzenek. Tájékoztató megjegyzem, hogy az alkalmazandó kezelőnek 20 korona övadékot kell letenni. Nagyvárad, 1905 november 8-án. Komlóssy József gazd. tanácsnok.

* **Gyászrovat.** Részvétellel értesülünk egy uri család mély gyászáról mely ifju 17 éves leányuk elhunytával érte. A családi gyászjelentés a következő:

Thierjung József posta és távirtda számtanácsos és neje szül. Wandlik Mária egy a maguk, valamint az elhunyt testvérei Irén és József, nemkülönben számos más rokonok nevében is fájdalomtelt szívvvel tudatják teletelhetlen leányuk, illetve testvérök Thierjung Olga folyó hó 8-án este 10 órakor élte 17-ik évében hosszúságos szenvedés után történt elhunytát. A megboldogult balott földi maradványai folyó hó 10-én d. u. 2 órakor fog Szt.-János-utca 35-ik szám alatt levő lakásnál a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni s Temesvárra átszállíttatni s ott folyó hó 11-én d. e. 9 órakor a temesvári József-városi sírkertbe örök nyugalomra tétetni. Nagyvárad, 1905. november hó 9-én. Az örök világosság fényeskedjék neki!

* **Köszönetnyilvánítás.** A Szacsavay Imre asztaltársaság által, Szacsavay Imre vértanu, nagyvárad város első népképviselője martir halálának 56-ik évfordulója emlékére, október hó 24-én felruházott szegény iskolás gyermekek felruházásának költségeihez, következő nemes szívű emberbarátok, következő adományokkal voltak szívesek járulni: Dr Adorján Emil, L., 5—5, Bölönyi, id, Rimanóczy Kálmán, Sal Ferencz, 4—4, Bencz Gyula, Kiss Dávid, Kövér Endre, N. N. 3—3, dr Altmann Jakab, Bartha, Dávid Bernáth, Diósy Ferencz, Erdélyi Miklós, Feiler József, Fényes Manó, Jakabffy Árpád, Korda, dr Lolozsvary Béla, Leändler Ferencz, L. M., N. N., Einger, Nadányi Jenő, N. N., Rácz Mihály, Schwartz Szidor, Szacsavay Ákos, dr Thury Kálmán, dr Thury László, Zathureczky J. 2—2, Barabás Szilveszter, Bodnár Béla, Borbély Márton, Büder Jenő, Cser János, dr Erlich Ignác, dr Fráter Pál, Fried Ferencz, Görömbey Pál, Grósz Sándor, Hoffmann Henrik, ifj. Jóó Ferencz, K. M., dr Moskovits, Olvashatatlan, Pelley S. ifj. Popper, Stein M. Szilárdy E., Szolga F., Thury Károly, Tátray Sándor, Toperczer Gyula, M. E. Tauszig, Vály Péter, Vicsay István, Weisz Károly, Weisz Lajos, Zboray Gyula 1—1 koronát, Tóth Kálmán, Winkler Adolf, 60—60 fillért. Kezdődő Gyula, Nagy P. István 40—40 fillért. Neumann M., Lörcincz J. Henrik, Kassowitz Fülöp, Lamm J., Deutsch Ignác, ifj. Fried Jakab, férfiruhakereskedők egy-egy jó melegítőnyit. Fogadják e helyen, a nemesszívű adakozók, egy a felruházott szegény gyermekek, valamint a »Szacsavay Imre asztaltársaság« nevében hálás köszönetünk nyilvánítását. Nagyvárad, 1905. november hó 8-án. Dr Halász Lajos elnök, Katona Mihály jegyző.

* **Baleset.** Egy vidéki négyfogatu paraszt kocsi lovai, amint a vasut felőli nagyobb ereszkedőn lefelé jöttek, megbokrosodtak, úgy, hogy már megfékezni nem lehetett őket. Szerencsétlenül a kocsi neki vágódott a Kőfaragó

utca sarkán a járdának és felborult. A bentülőknök, tekintve a járda puhaságát, különösebb bajuk nem esett, csak annál nagyobb baj volt az, hogy már nem négy lóval, hanem csak hárommal mehettek tovább, mert az egyik lóra társa úgy esett, hogy az menten kifujta nemes páráját.

* **Időjelzés.** A magyar királyi központi meteorológiai intézet időjelzése november 10 re: *változóköny, enyhe, sokhelyütt csapadék.*

IRODALOM.

Utazás az éjfél nap országában.

Bilkei Ferencz, a Fejérmegyei Napló felelős szerkesztője ily czímen irt igen érdekes utleirást. Munkája nem tartozik a sablonos utleirások sorába. Élvezetesen tudja előadni, a mit lát, éles szeme pedig mindent meglát. Változatos, káprázatos képeket varázsol olvasói elé, úgy, hogy aki kezébe vette könyvét, meg nem válik tőle addig, míg ki nem olvasta. A munka kapható a szerzőnél Székesfejérvártt, ára postai küldéssel 1 korona 50 fillér. Ugyancsak 1 korona 50 fillérért kapható szerzőnek »Hét országban keresztül« című munkája is, mely már régebben jelent meg s a kritika általános elismerését vívta ki

Haza és szerelem. Költemények, irta Taksonyi József. Rendkívül izlésesen kiállított könyvet kaptunk, mely a fenti címet tartalmazza. A kötet tartalma megfelel a külsejének: izléses, hangulatos, csinos versek gyűjteménye. Szerelmi, hazafias, vegyes és népies versekre oszlik a kötet. A költemények közt akad egykét, semmit mondó, lényegtelen sóhaj, röpke ötlet, amelyek bátran kimaradhattak volna. A többi azonban csiszolt, könnyed versike, amelyeknek csaknem mindenikében van valami újvers gondolat, eredeti ötlet. A kötet Apponyi Albertnek van ajánlva s Lampel Róbert könyvkereskedésében jelent meg.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: Szobaleány B.
Szombat: Bánk-bán C. (Katona József évfordulója).
Vasárnap: d u. Falu rossza, este Gésák. (bérletszünetben.)

Közkiadásra harmadszor. Ez a stereotyp színházi reklámszó rendszerint minden egyebet jelent igazában, csak épen azt nem, hogy a »közkiadás« valamilyen darab megismétlését követeli az igazgatótól. Ezúttal azonban írásos dokumentumokat láttunk a színházi irodában arról, hogy valóban a közkiadás követelte Somogyi igazgatótól azt, hogy a műsor megváltoztatásával ma estére megismétlje »A szobaleány« francia bohózat előadását. Ennek a derűs, folytonos kacajra ingerlő vidám bohózatnak váratlanul oly zajos sikere volt a tegnapielőtti premiéren, mely trappirozta nemcsak a közönséget, hanem az igazgatóságot is, mely ekkora sikert maga sem remélt ettől a darabtól. A véletlennek játéka olyan hangulatot ösztájtékot és színészambicziót varázolt ez estén a színpadra, hogy telvonásról-telvonásra fokozódott a tetszés és előadás után nemcsak konstalálták a nézők, de híret is vitték szerte a városban, hogy az idei szezonban »A szobaleány« volt a Szigligeti színháznak eddig legsikerültebb estéje. E hírek hatása alatt a »B« bérlők, a kikre csak a jövő héten került volna ez a darab, megkeresték az igazgatót, hogy a nagy sikerre való tekintettel már a mai napon adja elő a sikerült bohózatot, mely tegnapi második előadásán is szofult házat vonzott. Az igazgató nem térhetett ki e méltánylandó kérés teljesítése elől, és

így e.ett, hogy ma a közönség akaratára változik meg a műsor és valóban közkiadásra kerül színre ma este harmadszor »A szobaleány«.

MULATSÁG.

Jóteköny teaestélyek. A Biharmegyei és Nagyváradai Nőegylet menháza, valamint a városi árvaház javára teaestélyeket rendez a Pannonia étterem télikertjében. Az estélyek délután 5 órakor kezdődnek. A belépődij 1 korona. Az első estélyt november 19-én fogják rendezni katonazenével. A második december 2-án, a harmadik december 17-én lesz.

TÁVIRATOK.

A válság.

Budapest, nov. 9. (Saját tud. táv.) Hir szerint Prohászka székesfejérvári püspök a király egyenes föl hívására eskütétele után bő információt adott a magyar válságról. Ugyancsak ezzel a híreszteléssel kapcsolatban kolportálják azt a hirt, hogy a *váczi püspöki aulából kiszivárgott értesülés szerint 10—12 nap alatt lényeges fordulat áll be a válságban.* Persze, ezekhez a híresztelésekhez sok szó fér, miután megerősítést még egyáltalán nem nyertek.

Másik fontos mozzanata a mai válsághireknek az, hogy Fejérváry a baloldali pártok kételkedésével szemben az új választásokat illetőleg így nyilatkozott a haladópartban:

— Nem bánom, hiszik-e, nem-e. Fő, hogy érezzék. Az új választások sokkal közelebb esnek, mint hinnék!

A baranyavármegyei szabadelvűpárt ma erősen látogatott gyűlést tartott Pécsen, ahol tudvalevőleg Fejérváry Imre báró, a miniszterelnök fia a főispán. Kimondották, hogy az országos szabadelvűpárttal szemben a Fejérváry-kormányt támogatják. Szóval fölcsapnak haladóknak.

A miniszterelnököt sürgönyileg üdvözölték. Mindezt Tiszának és az országos szabadelvűpártnak is tudomására hozták.

Egy függetlenségi lap hiráda szerint a kormány szombaton »Uj Magyarország« lapot indit. — Kristóffy több kudarcz után Apponyi Gyula grótot szemelte ki a nyitrai főispánságra, aki azonban nem fogadta el a kellemetlen ajánlatot.

Hajduvármegye mai közgyűlésén Rásó Gyula alispán, a kinek a kormányhoz huz a szive, könyvek között lemondott. Weszprémy Zoltán megyei főjegyző, valamint Kovács Gyula hajdusoboszlói képviselő tüzes ellenzéki beszédek mondottak. Domahidy Elemér főispán hirtelen bezárta a közgyűlést, amely ilyentormán a lepecsételések tárgyában határozatot nem hozhatott. — Kozma Gyula marosvásárhelyi főügyész közszolgálati érdekből áthelyezik. Az ok tulajdonképen az, hogy Kozma nyiltan kifejezést adott meggyőződésének, a mely a koalícióhoz huz. — Lányi igazságügy-miniszter levélben lemondott az ágostai evangélikus egyetemes gyűlésen az egyházi bíróságban viselt tisztéről.

— Menjen pokolba!

Felelte a gyűlés a levél fölolvásásakor. — Kolozsvárt az installációt e hó 12-én újból megkísérlik.

Prohászka püspök a munkásnőkért.

Budapest, nov. 9. (Saját tud. táv.)
A Katholikus Nővédő Egyesület rendes havi konferenciáján Prohászka Ottokár székesfejevári püspök hatalmas beszédet mondott.

— A katolikus munkásnők védelme komplikált probléma. Aki ezt a kérdést megakarná oldani, az bátran kérhetne erőt a szociálista tudósoktól. Mi a legilletékesebb helyre fordulunk tanácsért, a kereszténységhez. Saját lelkünkkel, saját akarattal akarunk cselekedni. Mutatja az egész nagy történelem, hogy az emberen semmi más nem segít, mint a szeretet. Hiábavaló minden kulturintézmény, ha a szeretet hiányzik. Hiába van Spanyolországban általános választói jog már évtizedek óta, nincs ott kultúra, művészet, haladás, mert nincsenek emberbaráti intézmények. Tehát a szeretet legyen irányadó. Ezt az irányt sürgeti a kereszténység.

Nekem gyönyörűségem a modern elfogultságban azt a régi Krisztus-képet, amelyet a feledés rétege borít a maga fonséges szívével lelkünk elé varázsolni. Én örülök neki, hogy erre ezentúl minden hóban lesz alkalmam. Én tehát ma nem fogok mást tenni, mint egy kedves, mély értelmű parabolát szemük elé állítani. Krisztus példabeszédét a királyi menyegzőről, amelyről kiűzték azt a vendéget, akinek nem volt ünneplő ruhája.

A mennyekző ünnep nap. Több mint karácsony, több, mint husvét. Mit akar az Ur Jézus és mit akar az evangélium evvel a tanítással a lelkekbe teremteni? Ünnepp napot. Azt akarja, hogy ne köznap, ne unott, hanem ünnepi legyen a lélek. Nem erős az a lélek, amely üres, amely hétköznapi, amely nem a pázsit virágain, hanem a műhely forgócsain jár. Emberek, én azt akarom, hogy ti ünneplő lelkek legyetek. Emberek, én ki akarom üzni a ti lelketekből a közönyt, a hétköznapiságot. Azt mondják sokszor, hétköznapi ez a világ. Nincs benne idealizmus. Igaz. De a belső világ mindig ideális. A külső világ harc és küzdelem. A belső, béke és nyugalom. Emberek, ha a ti éltetek olyan lesz, mint a külső világ, nem lesz bennetek ünnep, béke, öröm, menyország.

Nézzék, hölgyeim, a szegény munkásnőket. Nézzék az élet ridég közönyében megmerevedett vonásokat. Azok szívéken, lelkében lehet élet, öröm, idealizmus, poézis, művészet. Emberek, nektek ünnep kell, de a világ nem ad. Az hétköznapi. Ünnepet ad saját belső világotok.

A szellem, amely magát legyőzteni nem engedi, amely öröm. Öröm kell az életbe. A kinek nincs öröme, annak nincs élete, az nem akcióképes. Ha azt akarjátok, hogy hasznot hajtsan, adjatok neki örömet. De a világban oly kevés az ily éltető öröml!

Én azt akarom, hogy a ti lelketekben legyen meg az öröm. Ha én, hogy magamról is beszéljek, azokat a mély, komor filozófiákat olvasom és látom e vigasztalan életet, nyomott hangulat vesz rajtam erőt. Ilyenkor nyakamba veszem az erdőt, megállok a vadrózsánál és nézem a páratlan szépséget, melyen a filozófia halványasága nem látszik, — és azt mondom:

— Mit, te örömtelen akarsz lenni? Ha énekre tanítod lelkedet, nem törődve rothadással, halállal, sötétséggel, ünnepi lesz a lelked. Kórház az egész világ. Tele van beteg

lélekkel. Akartok e mennyországot? Akartok-e örömet? Megtaláljátok, de magatokban keressétek.

Kérdezik hölgyeim: de mit akar mindezzel? Én egy világot szeretnék megjavítani, lelkeket megmenteni a rothadástól. Én szeretném ha a művelt hölgyek az igazi szociálizmussal karolnák föl a szegény munkásnőket. Keresse mindenki önmagában a testvériséget és ember-szeretetet. De ahhoz mélyen érző, ideális lélek, menyország kell.

Fogadják el a tanításomat, ragadják meg ezeket a gondolatokat, a melyeket itt előadok. Karolják föl akik tehetik e jótügyet s áldozzanak a nemes célra. Ha látja a világ az áldozatkézz munkásságot, elismerése nem maradhat el.

REGÉNYCSARNOK.

A sellő.

12.

Irtá: Wells H. G. — Angolból fordította — r.

— Honnan jutott hozzá Buntingné?
Melville gondolkodni látszott a feleleten.
— Van benne valami, amit Buntingné nem igen hajlandó . . .

— Li lehet az?
— Tény, hogy minden rendben van, mondá Melville kissé gyengén.

— Érti az ember, jegyezte meg Chatteris.
— Mit?

— Hogy valami titokzatos van benne.

Kis szünet után hozzátette.

— Nincs benne kétség, ez mind érzéki csalódás. Az asszonyok valamennyien impresszionisták. Valami hatás alatt állunk valamennyien. De hogyan? éppen ez a titokzatos. Nem elég a sellő szépsége. Szépség van elég a világban, bár nem ilyen hatással. Talán a szemei. E mellett megmaradt egy pillanatilag.

— De hiszen ön tudja, Chatteris, hogy a szemében semmi sincs, mondá Melville. Nézett már a szemébe egy papirtekercsen át?

— Oh, nem a testi szemeit gondolom . . . Talán az egészséges színe — és a hordszék teszi. Merész ellentét! Nem tudja ön Melville mi van a dologban?

— Hogyan?
— Buntingnéől úgy tudom, hogy az valami hiányosság, nem betegség.

— Hát neki tudni kell.

— Erről nem vagyok egészen bizonyos. Nem tudja véletlenül a hiányosság természetét?

— Semmit sem tudok róla.
Ezzel a tárgy kimerült. Hanem Chatterisnek egyéb tekintetben támadtak gondolatai.

— Asszonyos gondolkodás!
— Hogyan? Micsoda?

— Ez a korteskedés. Hiszen őt nem nagyon igazgathja a liberálizmus.

— Attól függ, hogy milyen. Aztán személyi része is van a kérdésnek.

— Igen. Nem igen lesz valami szellemi űr a két nem közt. Ha ön érdekelve van . . .
— Oh tudom!

— Különbben sem az elveken fordul meg a dolog. Választási csínyek . . .
— Csíny!

— Nincs semmi a mi az asszonyi nemet ne érdekelné.
— Chatteris nem felelt.

— Kell valami kerületi látogató ösztönnek lennie mondá Melville. Minden asszonyban van valami belőle. Ez a korteskedés. Minden asszony szeret olyan házba menni, a mely nem az övé.

II.

Kevéssel Chatteris visszatérése után Melville és a sellő a kert végében, az illekek alatt

voltak és eltekintve Parkertől, aki némi távolságra egy kerti székben délutáni munkával foglalatokodott, — egyáltalán senki sem volt velük. Fred és a lányok kimentek kerékpározni. — Fred a sellő kérésére ment el velük.

(Folyt köv.)

NYILTTÉR.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kigazdák számára.

Irtá: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára **20 fillér.**

Vidékre 25 fillér előleges beküldése
mellett bérmentesen küldetik meg.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, nov. 9.

Buza okt. — — — —	16 38
Rozs okt.-re — — — —	13 16
Tengeri április 1906 — — — —	13 38
Zab ápr.-ra — — — —	13 16
Repcze aug.-ra — — — —	21 06

Értéktözsde.

Budapest, nov. 9.

Oszták hitelrészvény — — — —	678.—
Magyar hitelrészvény — — — —	706.—
Leszámitoló bank — — — —	499.—
Rimamurányi — — — —	548.—
Oszták-m. államvasuti részvény	681.75
Közuti vasut — — — —	582.50
Városi villamos vasut — — — —	316.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905 nov. 9-én.

Magyar aranyjárdék 4% — — — —	114.25
Magyar koronajárdék 4 — % — — — —	95.75
Magyar koronajárdék 3 1/2 % — — — —	86.55
Magyar földtehermentesítési kötvény 4% — — — —	96.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény — — — —	97.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön — — — —	2.18
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön — — — —	161.—
Oszták járdék papirban — — — —	100.—
Oszták járdék ezüstben — — — —	100.70
Oszták járdék aranyban — — — —	119.—
Oszták korona járdék — — — —	100.—
1860. oszt. államsorsjegyek — — — —	1.60
Oszták-magyar bankrészvény — — — —	16.35
Magyar hitelbank részvény — — — —	782.50
Oszták hitelbank intézeti részvény — — — —	673.50
Oszták-magyar államvasuti részvény — — — —	66.85
20 frankos arany (Napoleon) — — — —	19.12
Német birodalmi márka — — — —	117.60
London vista — — — —	646.06
Páris vista — — — —	95.55
20 márkás arany — — — —	23.49

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Uj üzlet.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a mélyen tisztelt vevőközönséget, hogy helyben a

Fő-utcán

ujjonnan épült Stern-palotában, a Széchenyi-szállodával szemben egy

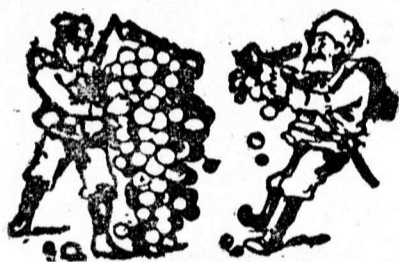
fűszer-, csemege-üzletet nyitottam.

Hol is mint városunkban jelenlegi vállalatom hézagot pótló intézmény, amennyiben főelvem a legkisebb bevásárlásnál is a nagybani árakat alkalmazni a legfinomabb elsőrendű áruk és pontos előzékeny kiszolgálás, amidőn is kegyes támogatásukért esedez

mély tisztelettel:

Bla ha Istvánné.

Helybeli megrendelések azonnal házhoz küldetnek, vidékiek díjtalan csomagolással vasúthoz szállítva.

Az elmúlt rendkívüli száraz nyár folyamán ismét a

Küküllőmenti Első Szőlőoltvány-telep

Tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes, 46. N.-küküllőm. volt az egyedüli az egész országban, mely oltványait óriási mennyiségű, naponta 5 millió liternyi vízzel öntözte, s ennek folytán az egyedüli szőlőtelep, amely ez évben is valóban szép és minden tekintetben kifogástalan minőségű szőlőoltványokat szállít. Képes árjegyzék számos elismerő levéllel ingyen és bérmentve.

HIRDE TÉSEK

jutányos árban felvétetnek

a

„TISZÁNTUL”

kiadóhivatalában.

SÁRKÁNY S.

Bankháza, BUDAPEST, VI., Ó-Utca 6.

Telefon 80-89. a magyar királyi szab. Oslálvsorsjáték főárusítója. Telefon 80-89. Sürgőnyezim: Sárkányék Bpest. Folyó számla: Pesti m. keresk. banknál és a m. kir. postatakarékpárnál.

Legmagasabb pénzkölcsönt nyújtok sorsjegyekre és értékpapírokra, bárhol elzálogosított sorjegyeket saját pénzemen kiváltok és ezekre nagyobb kölcsönt adok; letétjegy, zálogjegy beküldendő. Kedvező feltételek mellett a kölcsön részletekben is visszafizethető.

Budapesti és Vidéki kereskedőknek, iparosoknak váltóit leszámítolom és könnyen törleszhető váltó és személyhitelt nyújtok.

Tisztviselők és katonatisztek amortizációs kölcsönt kaphatnak.
Háztulajdonosok és földbirtokosoknak

II-ik és III-ik helyre való betáblázásra azonnal folyósíthatok.

Semmiféle **előleges jutalékot nem kérek**, ugyszintén minden levelet, válaszbélyeg nélkül is, rögtön elintézek.

SÁRKÁNY S. Bankháza Budapest, VI., Ó-utca 6. 25 év óta törvényszerűleg bejegyzett cég.

Megjegyzés: A XVII-ik sorsjáték I-ső osztályu sorsjegyei már megjelentek és kérem egyuttal b. megrendeléseit, a legjobb és legpontosabb kiszolgálásról előre biztosítom, minden nyereményt azonnal kifizetek.

A következő szerencse számokat ajánlom, mert ezek nagy nyereménnyel még nem lettek kisorsolva:

2979	1218	12953	16065	35733	44596
51325	58162	80847	99191	101580	105655

K i v á g a n d ó.

Megrendelőlap.

SÁRKÁNY S. bankháza Budapest, VI., Ó-utca 6.

Megrendelem önöknél a számú { egész negyed fél nyolcad } sorsjegyet

és ennek árát postautalvánnyal küldöm kérem utánvenni

A nem kívántat

Név:

tessék kihuzni.

Lakhely: u. p.

„Nagyváradai Hitelbank”

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamatláb és a legelőnyösebb feltételek mellett

törlesztéses

jelzálogkölcsönöket

nyújt,

amelyeket a legrövidebb idő alatt fo-

lyósít. Kölcsönkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsű-bizonyítvány mutatandó be. Drágább kamatozásu kölcsönöket bélyeg és illeték-mentesen convertál.

Elfogad könyvecskékre betét és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os** kamatot fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre

előleget ad. **Az igazgatóság.**

OCASSION!

Atköltözés miatt a Rimanóczy-házban levő összes

czipők, kalapok, téliárak, keztyük, harisnyák,

november 1-ig

az összes gyári raktár, gyári áron alul elárusíttatnak, melyre a nagyérdemű közönség figyelmét felhívjuk.

Tisztelettel:

FÁBRY TESTVÉREK.

Wallerstein Fülöp Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár.

A t. vevőközönséghez.

Aki kevés költséggel akar szép és legújabb divatu *női és gyermek felöltöket, ruhakelmét, vásznat és fehérneműt, szőnyeget, függőnyt polkróczokat* és több e szakmába vágó cikkeket előnyös fizetési feltételek mellett vásárolni, látogassa meg a solid árakban elismert

Wallerstein Fülöp Fiai cég

nagyáruházát, Nagyvárad, Bémer-tér (a színházzal szemben.)

a hol **alkalmi vételek** által sokféle különlegességek kerülnek eladásra.

A többek között most lettek **sima, divatos színű selymek**, melyeket már 1 koronától véve nagy mennyiségben kezdve árusítunk.

Továbbá **nagymennyiségű 120 csm. széles téli szövetek métere 40 kr-tól.**

10.000 gombolyék legszebb színekben, **selyem pamut 14 kr.**

Tenisz barchetek jó minőségű és jó mosó 80 csm. széles 16 krajczár.

Nagy választék bélés és rövidáruban.

Becsés megrendelését kérve vagyunk

kiváló tisztelettel **Wallerstein Fülöp Fiai.**

Egy bösendorfi zongora eladó.

Wallerstein Fülöp Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár.

Wallerstein F. Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár

Wallerstein F. Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár.

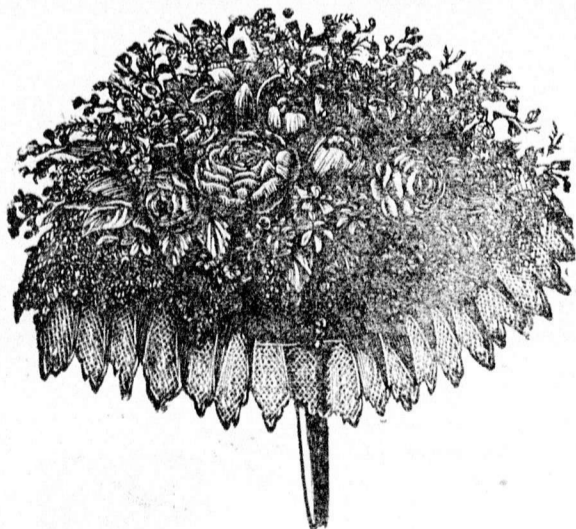
Legnagyobb kereskedelmi- és mű-kertészet az országban
a nagyvárad-velencei

Műkertészeti- és rózsatelep.

Kertészeti-telep:
NAGYVÁRAD-VELENCE, 194. SZÁM
Helyi és megyei telefon összeköttetés

Sürgöny-czim:
Műkertészeti-telep Nagyvárad

Virág-csarnok:
NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA (Bazár-épület.)
Telefon összeköttetés.

CSOKROK

menyasszonyi, koszoruleányi, báli vagy bármely alkalmi szép berlini papirtartóval 1 forinttól 3 forintig — Csokrok atlasztartóval 3 frt 50 krtól 6 frtig. — Csokrok a legfinomabb kivitelben, finom selyemtartókban, 8 forinttól 12 forintig, rózsá és Caméliákból, ami azelőtt 15 frttől egész 20 forintba került. — Csokrok a legnagyobb mintájuk, legújabb párisi minta szerint a legfinomabb selyem, csipke és atlasz tartókkal 18—25 forintig, ami azelőtt 40 forintba került. **Élő virágokból:** Koszoruk: igen szép, tartós zöldek és szép virágokból díszítve 1—3 forintig. — Babékoszoruk: ovál vagy kerek alakban, igen szép virágokból díszítve 2—5—10 forintig. — Ficus és Magnolia koszoruk: a legnagyobb mintájuk, a legértékesebb és legfinomabb virágok és palmlombokkal díszítve, szalag és aranyfelirással 10—25 forintig, ami azelőtt 35—40 frtba került. A fentírt összes kertészeti tárgyak művirágból 20%-al olcsóbban készíttetnek.

Szöllő-oltványok: Sima zöld oltvány Riparia portálison, a legkiválóbb borfajok 100 drb. 5 forint, 1000 darab 45 forint; a legkiválóbb csemegefajok 100 darab 8 forint. 1000 darab 100 forint. Csemege és lugos fajok, a legkiválóbb fajokból 100 drb. 16 frt. európai gyökeres borfajok 100 drb. 1 frt; csemege fajok 100 drb. 2 frt; 2 millió Riparia portális sima I-ső osztályu 100 drb. 1 frt 20 kr., 1000 darab 10 frt II-od osztályu 100 drb. 60 kr. 1000 drb. 4 frt.; gyökeres I-ső osztályu 100 drb. 20 frt, II-od osztályu 100 drb. 12 frt. Riparia, Solonis és Monticola ugyancsak oly árban, mint a portális.

Egyéb kertészeti cikkekről, valamint szőlő-oltványokról táj és árjegyzékkel ingyen és bérmentve szolgál, kiváló tisztelettel.

Farkas József kereskedelmi műkertészete Nagy-Váradon.